

Årsredovisning 2019

Folktandvården

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning och viktigaste händelser.....	4
1.1 Sammanfattning	4
1.2 Viktigaste händelserna	5
2 Hälso- och sjukvård	6
2.1 De tre långsiktiga strategierna för hälso- och sjukvård	6
2.1.1 Strategi för omställning av hälso- och sjukvård i VGR	6
2.1.1.1 Utveckla och stärka den nära vården.....	6
2.1.1.2 Koncentrera vård för bättre kvalitet och ökad tillgänglighet.....	7
2.1.1.3 Öka användandet av digitala vårdtjänster.....	7
2.1.1.4 Fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling	8
2.1.2 Framtidens vårdinformationsmiljö.....	8
2.2 De högprioriterade områdena.....	8
2.2.1 Tillgänglighet till vård.....	8
2.3 Produktion/konsumtion av hälso- och sjukvård	8
2.3.1 Produktion	8
3 Regiongemensamt arbete	9
3.1 Verksamhetens miljöarbete	9
3.2 Folkhälsa	10
3.3 Mänskliga rättigheter och jämlik vård	11
3.4 Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete.....	11
3.5 Lärdomar/förbättringsområden efter genomförd intern kontroll 2019.....	12
3.6 Inköp	12
4 Mål och fokusområden.....	14
4.1 Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen.....	14
4.1.1 Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska	14
4.1.2 Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska	15
4.2 En sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta kvalitet och patientsäkerhet samt som alltid utgår ifrån den enskilda personens behov och erfarenheter	15
4.2.1 Sjukvårdens förmåga att skapa mesta möjliga värde för patienten ska förbättras	15

4.2.1.1	Förstärka primärvården och den nära vården	16
4.2.1.2	Utveckla digitala vårdformer och tjänster	16
4.2.2	Den medicinska kvaliteten ska öka och den organisatoriska effektiviteten förbättras	16
4.3	Västra Götalandsregionen ska erbjuda god arbetsmiljö för medarbetarna, kunna behålla och rekrytera rätt kompetens	17
4.3.1	Möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling ska förbättras	17
4.3.1.1	Fortsätta utveckla modellen för lönekarriär och kompetensutveckling.....	17
4.3.1.2	Stimulera uppgiftsväxling, nya arbetssätt och arbetsrotation	17
4.3.1.3	Utveckla arbetsgivarvarumärket.....	18
5	Medarbetare	19
5.1	Arbetsgivarvarumärket.....	19
5.2	Chefsförutsättningar	19
5.3	Hälsa och arbetsmiljö	19
5.3.1	Sexuella trakasserier.....	20
5.4	Personalvolym, personalstruktur och personalkostnadsanalys.....	20
5.4.1	Nettoårsarbetare volymförändring jämfört med motsvarande månad föregående år.....	20
5.5	Arbetsmarknadsinsatser	21
5.6	ST-styrning.....	21
6	Ekonomiska förutsättningar	22
6.1	Ekonomiskt resultat.....	22
6.1.1	Intäktsutveckling	25
6.1.2	Kostnadsutveckling	25
6.2	Eget kapital.....	26
6.3	Investeringar.....	26
7	Bokslutsdokument och noter	28
8	Övrig rapportering	31
8.1	Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse.....	31

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 1 Koppling av mal mellan RF och FTV (3) (2)

Bilaga 2: Bilaga 2 FTVs handlingsplan for manskliga rattigheter 2

1 Sammanfattning och viktigaste händelser

1.1 Sammanfattning

Kommentarer per långsiktigt mål:

Friskare patienter: Årets måluppfyllelse inom förebyggande insatser och behandling är god. Exempelvis är täckningsgraden avseende genomförda munhälsobedömningar på 0–2-åringar 93 procent och för uppsökande verksamhet 86 procent. Vid utgången av 2019 hade dessutom ca 228 000, eller nästan hälften av Folktandvårdens vuxna kunder, tecknat frisktandvårdsavtal.

Som ett komplement till en hälsoinriktad och förebyggande vård på klinik genomförs ett flertal aktiviteter såsom tandhygienist i kommun, Folktandvården i familjecentral och utveckling av mobil hemtandvård, för att nå det långsiktiga målet.

Hållbar utveckling: Hållbar utveckling inkluderar såväl ekonomi, miljö och det sociala perspektivet. Trots ett positivt ekonomiskt resultat om 20 mnkr efter att koncernbidrag levererats till ägaren gör Folktandvården 2019 ett försämrat resultat i jämförelse med tidigare år. Andel kliniker med ett positivt resultat har minskat från 63 procent 2018 till 60 procent 2019 och resultatmarginalen har minskat från 4,2 procent 2018 till 3,3 procent 2019. Orsaken till det sämre resultatet bedöms framför allt vara effekter av bemanningsbrist och ökade kostnader.

Folktandvården har framgångsrikt arbetat med miljödiplomering under året samt flera av miljömålen i Västra Götalandsregionens miljöplan 2017–2020.

Ökad marknadsandel: Folktandvårdens marknadsandel har ökat från 52 procent 2018 till 53 procent 2019 och antalet kunder var vid utgången av 2019 878 000, vilket är 11 000 fler än 2018. Under året skickades dessutom ca 1 000 fler remisser till specialisttandvården än 2018.

Mot bakgrund av många klinikers besvärliga bemanningsläge, fokuserar verksamheten på att säkra en hög tillgänglighet för prioriterade patientgrupper. Att denna strategi är framgångsrik kan vi konstatera då mer än 99 procent av alla listade barn och ungdomar kallas till undersökning i rätt månad samt att 100 procent av alla specialisttandvårdskliniker når väntetidsmålet om 1 månad för patienter med prioritet 1. Tillgängligheten för oprioriterade patientgrupper nådde dock inte satta mål.

Ledande universitetstandvård: Under året har enheter för universitetstandvård definierats i samverkan med Institutionen för odontologi. Arbetet för att identifiera vilka enheter som, efter prövning, kan utgöra universitetstandvård har startat upp under hösten och ska slutrapporteras i Hälso-SAM innan sommaren 2020.

89 procent av handledarna inom grundutbildningen har pedagogisk kompetens och nöjd studentindex har ökat från 79 2018 till 80 2019. Under 2019 har teknik för virtuell simulerad färdighetsträning i grundutbildningen utökats.

Rätt kompetens: För att klara våra uppdrag finns i Folktandvården behov av ett hundratal fler medarbetare. Framför allt saknas tandhygienister i hela

regionen. Bemanningssituationen kan kopplas till upplevelsen av stress, där andelen som inte upplever stress i arbetet har minskat från 78 procent 2018 till 75 procent 2019.

Förutom prioriterade uppdrag i affärsplanen har en rad aktiviteter vidtagits för att stärka kompetensförsörjningen, såsom att verka för fler utbildningsplatser för tandhygienister och tandsköterskor, styrning av ST-platser, marknadsföring på tandvårdsutbildningar samt praktikplatser till tandläkare med utbildning från tredje land.

Bland positiva utfall inom Rätt kompetens finns att lika hög andel rekommenderar Folktandvården som arbetsgivare i medarbetarenkäten 2019 som 2017 samt att den externa personalomsättningen fortsatt att minska under året.

Se vidare fördjupning och mätetal under avsnitt 8.2

1.2 Viktigaste händelserna

Se ovan.

2 Hälso- och sjukvård

Avsnittet är disponerat utifrån de mest prioriterade frågorna inom hälso- och sjukvårdsområdet i Västra Götalandsregionen.

2.1 De tre långsiktiga strategierna för hälso- och sjukvård

Arbetet för hur hälso- och sjukvården i VGR ska utvecklas för att klara utmaningarna i framtiden drivs inom tre strategier. Två av dessa redovisas här. Den tredje strategin, arbetsgivarvarumärket, redovisas enbart för de nämnder och styrelser som har medarbetare och återfinns då under kapitlet Medarbetare.

2.1.1 Strategi för omställning av hälso- och sjukvård i VGR

2.1.1.1 Utveckla och stärka den nära vården

Vi ökar vår samverkan med kommun och närsjukvård

Beskrivning

Folktandvårdens roll i regional och lokal samverkan ska stärkas, vilket sker på två nivåer: Regionalt: tandvårdsstyrelsen deltar i närvårdssamverkan. Tandvårdsstyrelsen har utsett ledamöter som medverkar i politisk samverkan i de olika regiondelarna. I dessa finns även representanter från kommuner, primärvård och sjukvård. Allmäntandvårdschefen och områdescheferna deltar i motsvarande grupperingar för tjänstemän. Lokalt: Klinikcheferna har uppdrag om att samverka lokalt med primärvården och delta i kommunens folkhälsoråd eller motsvarande där beslutsmandat finns. All samverkan kräver tid därför är det viktigt att rätt samverkansgrupperingar väljs och att möten prioriteras. Utgångspunkter för prioriteringar av olika samverkansgrupper och möten är Folktandvårdens affärsplan, klinikkontrakt eller särskilda beslut i tandvårdsstyrelsen. Samverkan syftar till att tillsammans lösa gemensamma problem och utmaningar. Ytterst ska samverkan bidra till att skapa förutsättningar för alla grupper i befolkningen att vara friska i munnen och leva hälsosamma liv.

Uppföljningskommentar

Mål för 2018/2019 inom samverkan innefattar bland annat att alla kommunala folkhälsoråd eller motsvarande i Västra Götaland ska ha en representant från Folktandvården. Alla allmäntandvårdskliniker ska också ha en etablerad samverkan med lokal BVC-mottagning.

Implementering av handlingsplanen påbörjades 2018. Sammanfattningsvis har Folktandvården under 2019 fortsatt följa antagen handlingsplan och etablerat en mer robust närvaro och engagemang i den delregionala och lokala vårdssamverkan. Folktandvården är permanent representerad i delregionala vårdssamverkan, såväl på tjänstemanna- som på politisk nivå. Verksamheten är representerad i ett flertal temagrupper och närvårdssamverkan (eller motsvarande) med fördelning i hela Västra Götaland. Därutöver finns Folktandvården vid utgången av 2019 representerad i 46 folkhälsoråd eller motsvarande, vilket bedöms motsvara cirka tre fjärdedelar av de kommuner och stadsdelar där folkhälsoråd finns

etablerade. Det behövs dock fortsatt analys för att bedöma i vilken utsträckning Folk tandvården ytterligare bör stärka sitt deltagande i kommunernas folkhälsoråd och samverkansgrupper.

2.1.1.2 Koncentrera vård för bättre kvalitet och ökad tillgänglighet

Se avsnitt 8.2

2.1.1.3 Öka användandet av digitala vårdtjänster

Digitala tjänster

Beskrivning

Folk tandvården fortsätter arbetet med att utveckla digitala tjänster som våra kunder efterfrågar, som gör oss attraktiva och som underlättar vardagen för alla medarbetare. Utveckling av digitala tjänster är exempel på aktiviteter inom Västra Götalandsregionens omställningsområde Digitalisering.

Uppföljningskommentar

Betalkiosker, där man som patient både kan anmäla sin ankomst samt betala för sitt tandvårdsbesök, finns i dagsläget på cirka 100 kliniker. Vi arbetar nu med att öka nyttjandegraden på de kliniker där den är låg.

1177 - vi är cirka ett år försenade beroende på vår journalleverantör och Inera, men räknar med att införa flera delar i "Journal via nätet" 2020.

Webtidbok - är införd och här arbetar vi med att göra fler tider tillgängliga för patienten.

Nya arbetssätt för konsultationer

Beskrivning

Sedan juni 2018 testar ett tiotal allmäntandvårds- och specialisttandvårdskliniker konsultation på distans där patienten träffar specialisttandläkare över videolänk. Med hjälp av digital teknik kommer Folk tandvården att kunna erbjuda nästan lika bra tillgänglighet av konsultationer i hela Västra Götaland och därmed minska antalet remisser, väntetider och resande. Med utrustningarna för distanskonsultationer kommer vi även kunna öka samarbetet mellan kliniker, ledning, stöd och service och annan verksamhet till exempel kommuner. Distanskonsultationer är ett exempel på aktiviteter inom Västra Götalandsregionens omställningsområde Digitalisering.

Uppföljningskommentar

Folk tandvårdens projekt, distanskonsultationer, som strävar efter att specialistkompetens via video ska finnas tillgänglig på alla kliniker är försenat. På grund av upphandlingsproblem har vi inte startat mer än 20 kliniker, som dock visar goda resultat.

Det andra stora digitaliseringsprojektet, digital avtryckstagning, har varit stoppat under hela 2019 då två leverantörer överklagat upphandlingen.

2.1.1.4 Fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling

Kunskapsbaserad vård

Beskrivning

Arbetet med att utveckla kunskapsbaserad vård har koppling till Västra Götalandsregionens omställningsområden Kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och Koncentration för ökad kvalitet samt regionuppdraget om universitetstandvård. Betydande delar av dessa båda uppdrag syftar till att förbättra förutsättningarna för att bästa tillgängliga kunskap ska användas i vården. Mot bakgrund av ovan har Folktandvården valt att som ett första steg utveckla och utvärdera metoder som underlättar användandet av bästa kunskap. Utvecklingsarbetet baseras bland annat på antagandet att införande av kunskap främjas av att utbildningen stödjer en beteendeförändring inom vården. För att uppnå önskat resultat krävs samarbete mellan flera olika kompetenser, varför såväl beteendevetare, förändringsledare, odontologiskt sakkunniga som linjechefer deltar i arbetet.

Uppföljningskommentar

Under 2018 genomfördes en kartläggning av tandläkares och tandhygienisters subjektiva kunskapsbehov. Detta arbete följdes 2019 av en prioritering av de identifierade utvecklingsområdena. Prioriteringsprocessen beräknas vara slutförd genom förankring hos klinikledningarna under våren 2020. I samband med en strategisk utbildningsinsats inom bettfysiologi har en modell för förändringsinriktad kunskapsöverföring utvecklats. Under 2019 har även Folktandvårdens engagemang i den nya kunskapsorganisationen med nationella och regionala programområden ökat. I samverkan med Institutionen för odontologi pågår uppdraget med att pröva enheter för universitetstandvård och ska slutföras 2020.

2.1.2 Framtidens vårdinformationsmiljö

Folktandvården deltar endast i vissa delar av FVM framförallt där det kommer behövas kopplingar mellan tandvårds- och sjukvårdssystem.

2.2 De högprioriterade områdena

Regionstyrelsen har pekat ut tre högprioriterade områden för sjukhusen vilka bedöms som särskilt viktiga att följa för att vända en negativ trend och för att sjukhusen ska nå sina mål inom dessa områden.

2.2.1 Tillgänglighet till vård

Se avsnitt 8.2

2.3 Produktion/konsumtion av hälso- och sjukvård

2.3.1 Produktion

Se avsnitt 8.2

3 Regiongemensamt arbete

3.1 Verksamhetens miljöarbete

Enligt Västra Götalandsregionens miljöplan ska Folk tandvårdens verksamheter vara miljödiplomerade. En extern revisor besöker regelbundet klinikerna för att granska klinikernas miljödiplomeringsarbete. Åren däremellan genomför kliniken själva intern revision av klinikens miljöarbete. I slutet på 2019 var 99 procent av de kliniker och enheter där miljödiplomeringskrävs godkända vid extern revision.

Folk tandvården anordnar utbildningar, exempelvis en årlig miljöombudsdag, för samtliga miljöombud. I år deltog omkring 120 miljöombud och miljökoordinatorer. Tema för årets miljöombudsdag var energi, plaster, kemiska riskkällor samt amalgam och kvicksilver, mycket aktuella områden för Folk tandvården.

Områden kopplade till Miljöplan 2017–2020

Transporter: Resor med privat bil i tjänsten har minskat mellan 2016 och 2020. Resor med flyg har minskat mellan 2018 och 2019. Mer detaljer finns att läsa under stycke 6.5, Rese- och mötespolicy.

Energi: Folk tandvården har under året varit delaktiga i ett energiprojekt, finansierat av Västra Götalandsregionens klimatväxlingsprojekt. Energiinventeringar samt energikonsultation har genomförts på sex kliniker. Ett pedagogiskt utbildningsmaterial har tagits fram som på sikt ska spridas till alla anställda på samtliga kliniker. Förutom ökad kompetens inom energi ska utbildningen leda till införande av ett systematiskt arbetsätt så att klinikerna själva kan identifiera och genomföra åtgärder för att minska verksamhetsenergin.

Produkter och avfall: En upphandling av dentalt förbrukningsmaterial som genomförts under 2019. Upphandlingen har resulterat i att ett antal av de engångsprodukter som tidigare enbart funnits i fossilbaserad plast, idag också finns som produkter tillverkade av bioplast. Många av dessa produkter används i stora volymer.

Folk tandvården arbetar med att öka förutsättningarna för förbättrad hantering av avfall, med betoning på att sortera kemikalieavfall, för att undvika att miljö- och hälsofarliga kemikalier hamnar i miljön. Speciellt fokus har varit att ta fram rutiner som berör hantering av amalgam och kvicksilver, för att i största möjliga mån undvika att kvicksilver hamnar i miljön.

Återanvändning och re-design av möbler pågår kontinuerligt, bland annat i samband med ombyggnationer.

Kemikalier: En upphandling kring dentala förbrukningsprodukter som genomförts under slutet av 2019 kommer att utgöra en god grund för att framöver minska mängden miljö- och hälsofarliga dentala material på klinik.

Läkemedel: Folk tandvården har inom ramen för ett kvalitetsprojekt kartlagt förskrivning av antibiotika inom allmäntandvården vid tre tillfällen: 2012, 2015 och 2018. Förskrivningen av antibiotika minskade under

perioden från 21 till 12 recept per 1 000 behandlade individer. I slutrapporten rekommenderas att kartläggningen ska upprepas 2021.

Medicinska gaser: En kartläggning gällande lustgas påbörjades under 2019 med anledning av gällande arbetsmiljökrav samt Västra Götalandsregionens befintliga miljömål.

Rese- och mötespolicy

Västra Götalandsregionen har en rese- och mötespolicy som förtydligas av riktlinjer. Dessa förordar möten på distans då detta är möjligt. Längre resor genomförs i första hand med tåg, båt eller buss. Privat bil får endast användas när andra alternativ inte är rimliga enligt riktlinjerna. Flygresor utnyttjas i första hand för längre utrikesresor och ska generellt vara längre än 50 mil.

Folktandvårdens medarbetare är utspridda över hela länet. För att medarbetare ska ha möjlighet att mötas tillhandahåller Folktandvården teknik för att mötas utan att resa, exempelvis Skype samt utrustning för videomöten. Ökande antal interna webbutbildningar samt konsultationer på distans minskar också behovet av resor. Konsultation på distans beskrivs mer utförligt under rubriken Nya arbetssätt för konsultationer, stycke 5.4.

För att minska resandet med privat bil i tjänsten har Folktandvården haft som mål att minska resandet med privat bil i tjänsten med 50 procent från 2016 till 2022. Resultatet i nuläget är att vi 2019 har minskat resandet med privat bil i tjänsten med 20 procent jämfört med 2016.

Folktandvården har även minskat resandet med flyg under 2019 med 19 procent jämfört med 2018.

3.2 Folkhälsa

Västra Götalandsregionens vision ”Det goda livet” och Folktandvårdens vision ”Frisk i munnen hela livet” är vägledande i hela vår verksamhet. Visionen har kompletterats med ambitionen att Folktandvården ska bidra till ökad allmän hälsa för invånarna. Folktandvårdens folkhälsoarbete tar således avstamp i visionerna och har det övergripande målet att: ”Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska”. Under 2019 har Folktandvården också satsat på att fortsatt utveckla sin samverkan med andra parter. Detta har resulterat i mer verksamhet på arenor som familjecentraler och i olika typer av samverkansgrupper.

Folkhälsoarbetet struktureras utifrån att prioriterade grupper identifierats. Den grupp som fått störst fokus 2019 är de små barnen, där en oroväckande ökning av kariessjukdom har rapporterats. Insatserna har utgått centralt ifrån, som det populationsbaserade preventionsprogrammet FRAMM, men också från de enskilda klinikerna, som gjort imponerande insatser anpassade efter lokala förhållanden och behov. Projekt och utvecklingsarbete sker ofta i samarbete med hälsoodontologiska enheten, lokala kliniker och andra samverkansparter.

Samarbetet med Central Barnhälsovård i regionen med bland annat gemensamma utvecklingsdagar för personal på barnavårdscentraler och Folktandvårdskliniker har fortsatt under 2019. Projekt som "Tandboxen", "Hälsopromotör", och "Lekland" har pågått under 2019. Många av

klinikerna har också framgångsrikt utvecklat sitt samarbete med familjecentraler och andra verksamheter med familjecentrerade arbetssätt. Samarbetet med Angereds närsjukhus för att utveckla en metodik för kvalitetssäkring och utvärdering av insatser som syftar till att utjämna ojämlika skillnader i hälsa har också fortsatt.

En satsning på samverkan med övrig hälso- och sjukvård, samt kommunerna i regionen, har resulterat i att Folk tandvården har representanter i ett antal samverkansgrupper över hela regionen.

Konceptet med att en tandhygienist är anställd för att arbeta med munhälsofrågor för äldre (65+) i kommunen - TAIK - har ytterligare utvecklats och finns nu i fyra kommuner: Borås, Kungälv, Skövde och Trollhättan.

I och med att insatserna har blivit fler och mer omfattande har också behovet av ett koncept för hur vi ska identifiera behov, planera och genomföra vårt folkhälsoarbete blivit tydligt. I slutet av 2018 togs ett beslut om att implementera ett koncept för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande verksamheter. Detta har vi använt bland annat i satsningen på att bryta trenden av ökande kariessjukdom bland de små barnen (0–6 år).

Folk tandvårdens folkhälsoarbete redovisas i detalj i Folk tandvårdens folkhälsorapport 2019, Dnr FTV 2020–00008.

3.3 Mänskliga rättigheter och jämlik vård

Folk tandvården antog 2018 en handlingsplan för systematiskt arbete med mänskliga rättigheter i Västra Götaland för åren 2018–2020. Denna handlingsplan utgår ifrån Västra Götalandsregionens handlingsplan, **För varje människa, och** konkretiserar ett antal prioriterade mål för att förverkliga de mänskliga rättigheterna inom Folk tandvården, se bilaga 2.

Genom ett systematiskt arbete inom hela Folk tandvården är förhoppningen att skapa förutsättningar för att mänskliga rättigheter ska integreras i såväl styrning och ledning som i det vardagliga arbetet. Syftet är att stärka de mänskliga rättigheterna för invånare och medarbetare och bidra till ett mer hållbart Västra Götaland.

3.4 Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete

Folk tandvården har under året tagit fram en ny struktur för säkerhetsarbetet där enhetscheferna har fått en tydligare roll. Enhetschesgruppen kompletterad med områdeschef är också säkerhetsråd och beredningsgruppen för arbetsmiljö bereder säkerhetsfrågorna. Rekrytering av säkerhetssamordnare har påbörjats och en tjänst kommer att delas med Regionhälsan.

Hot är ett ökat problem i verksamheten som kräver mera interna insatser. Stort fokus har varit på informationssäkerheten fr.a. kopplat till GDPR.

3.5 Lärdomar/förbättringsområden efter genomförd intern kontroll 2019

Tandvårdsstyrelsens beslut om intern kontroll omfattar:

- risker kopplade till uppdrag inom tandvårdsstyrelsens reglemente
- risker kopplade till affärsplan 2019

Tandvårdsstyrelsen genomför under våren strategi- och utvecklingsdagar. Vid dessa behandlas strategiskt viktiga frågor på kort och lång sikt. Ett flertal av områdena har därmed en tydlig koppling till styrelsens kommande beslut om intern kontrollplan.

Generellt rapporteras regionfullmäktiges mål och uppdrag som är relevanta för tandvårdsstyrelsen i samband med delårsrapport och årsredovisning. Med samma periodicitet rapporteras även prioriterade mål och aktiviteter i affärsplanen. Förvaltningens ekonomi rapporteras vid samtliga styrelsemöten.

Identifierade risker

1. Kompetensförsörjning
2. Personalomsättning
3. Försämrade tillgänglighet
4. Tappad tandvårdskontakt för äldre
5. Ökad sjukfrånvaro
6. Negativt ekonomiskt resultat
7. Antal frisktandvårdskunder stagnerar
8. Skillnader i tandhälsa
9. Långsamt förändringsarbete, förmåga att ställa om inför nya förutsättningar
10. Jäv

Samtliga risker är rapporterade under året. Bland aktiviteter som härrör till dessa områden och som särskilt uppmärksammats under året kan nämnas:

- Fördjupad kompetensförsörjningsanalys baserad på såväl invärlds- som omvärldsanalys och ett antal aktiviteter för att utöka antalet utbildningsplatser inom tandhygienist- och tandsköterskeutbildningen. Det har bidragit till uppstart av tandhygienistutbildning i Karlstad samt utökning av tandsköterskeutbildningen.
- Ökad digitalisering av kärnverksamheten
- Fördjupad utbildning samt framtagande av rutin vid jävssituation

3.6 Inköp

Samarbetet fungerar bra och vår verksamhet får stöd av koncerninköp för att följa inköspolicyn. Det finns tydliga rutiner för att göra beställningar av varor enligt avtal. Beställningar av varor görs främst i Marknadsplatsen 2.0. När det gäller beställning av tjänster enligt avtal är det något mera komplicerat och det finns många olika sätt att beställa beroende på hur avropsmodeller och beställningsrutiner utformats. En av avropsmodellerna

bygger på att vår verksamhet själva ska genomföra en andra konkurrensutsättning enligt lagen om offentlig upphandling. Vi önskar att samtliga andra konkurrensutsättningar utförs av koncerninköp. Det är ett komplicerat förfarande och kompetensen för att genomföra dem finns inom koncerninköp. Möjligheten att beställa direktupphandlingar i Marknadsplatsen 2.0 och organisationen inom koncerninköp för att genomföra dem är bra. Det har inneburit att fler korrekta direktupphandlingar har genomförts för våra verksamheter. Vidare har samarbetet mellan koncerninköp och inköpscontrollers på förvaltningarna utvecklats positivt under året.

Fortfarande finns en brist i att det inte finns IT-stöd som möjliggör en systematisk uppföljning av leverantörstrohet.

4 Mål och fokusområden

Med utgångspunkt i regionfullmäktiges budget

Västra Götalandsregionens viktigaste styrdokument är regionfullmäktiges budget. Ur regionfullmäktiges strategiska mål 2019–2021 har tre **prioriterade mål** bedömts som tillämpliga för tandvårdsstyrelsen. Dessa är:

1. Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska.
2. Sjukvårdens förmåga att skapa mesta möjliga värde för patienten ska förbättras.
3. Möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling ska förbättras.

Tandvårdsstyrelsen har dessutom kompletterat med ett eget formulerat mål:

4. Samverkan med kommun och närsjukvård ska öka.

De prioriterade målen kopplas till Folktandvårdens **långsiktiga mål, se avsnitt 8.2**, samt **prioriterade uppdrag 2019–2021**.

En skiss på sambandet mellan regionfullmäktiges mål samt Folktandvårdens långsiktiga mål visas i bilaga 1.

Folktandvårdens vision och strategiska arbete

Folktandvårdens vision är ”Frisk i munnen hela livet” och tar utgångspunkt i Västra Götalandsregionens vision ”Det goda livet” med särskild fokus på god hälsa. **Frisk i munnen** innebär att vi ska arbeta för att våra patienter ska uppnå och behålla god munhälsa. **Hela livet** innebär att vi ska finnas till för alla, från den yngste till den äldste, från den som är frisk till den som är svårt sjuk samt med god tillgänglighet i hela Västra Götaland. Visionen har kompletterats med ambitionen att Folktandvården ska **bidra till ökad allmän hälsa** för invånarna.

Arbetet mot visionen är långsiktigt. Vision, mål, strategier och affärsplan hanteras i en process där hela organisationen involveras, från medarbetare till tandvårdsstyrelse. Seminarier för tandvårdsstyrelsen, utvecklingsdagar för samtliga medarbetare samt ledardagar för chefer och ledningsstöd är exempel på aktiviteter som påverkar såväl den gemensamma affärsplanen som varje kliniks verksamhetskontrakt för kommande år.

4.1 Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen

4.1.1 Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska

Under 2019 har diskussioner förts gällande hållbar utveckling utifrån perspektivet social hållbarhet. Folktandvården vill bidra till en god och ständigt förbättrad, men även mer jämlik, tandhälsa i hela regionen. För att kunna bedöma om våra insatser leder till detta har vi i Affärsplanen för 2020 därför inkluderat målet att andelen kariesfria sexåringar i hela regionen ska öka, samtidigt som skillnaden mellan de kliniker som har den högsta respektive lägsta andelen kariesfria sexåringar ska minska. Förebyggande insatser som fokuserar på barn och unga kan på sikt bidra till en god och

mer jämlik tandhälsa i hela befolkningen.

4.1.2 Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

Se avsnitt 3.1

4.2 En sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta kvalitet och patientsäkerhet samt som alltid utgår ifrån den enskilda personens behov och erfarenheter

4.2.1 Sjukvårdens förmåga att skapa mesta möjliga värde för patienten ska förbättras

Utveckla Frisktandvårdskonceptet

Beskrivning

Med stöd av kunskap från nationella undersökningar och forskningsrapporter vill vi fortsätta utveckla Frisktandvården. Viktiga positiva faktorer som patienterna lyfter är det ömsesidiga kontraktet, månatlig betalning, garanterad vård och nöjdhet med modellen. Forskning visar dessutom på en mindre risk att drabbas av ny karies och att möjligheten att betala mindre för tandvård kan vara en drivkraft att hålla sig frisk. Vi bör därför än mer individualisera egenvårdsprogrammet för att på så vis fånga den motiverade patienten.

Uppföljningskommentar

Ny driftsorganisation med uppdrag att ge stöd och service till klinikledning har etablerats under året.

Arbetet med konceptutveckling pågår enligt plan utifrån fyra olika utvecklingsområden:

1. *Öka antal avtal* utifrån mer tydligt definierade målgrupper, utvecklade argument, marknadsföring och mer tydligt beskrivna mål
2. *Prisbildning och uppföljning* utifrån två perspektiv: ekonomi och hälsa
3. *Förbättrad kunddialog*, med fokus på hur kunderna själva bedömer mervärdet med Frisktandvård
4. *Riktade hälsobudskap*

Från 1 oktober påbörjades införande av ett förlängt revisionsintervall i premiegrupp 1–4: Från 18 till 24 månader. Omställningen, som motiveras av den förbättrade tandhälsan och behovet av en samordning i den nationella modellen, kommer under 2020 att regelbundet följas och kvalitetssäkras.

Förändrade revisionsintervall

Beskrivning

Den goda munhälsoutvecklingen hos befolkningen innebär att det finns möjlighet att förlänga intervallet mellan två undersökningar till 24 månader för personer med låg risk att utveckla munsjukdom. Omställningen, som

pågår i hela landet, avser alla personer från 7 års ålder. I anslutning till omställningen ska ett digitalt stöd för produktions- och kapacitetsplanering i allmäntandvård införas. Syftet är att skapa ett bättre planeringsunderlag för klinikerna när ett stort antal ungdomar och vuxna successivt kommer att bli kallade med 24 månaders intervall.

Uppföljningskommentar

Omställningsarbetet med införande av längre revisionsintervall pågår enligt plan, och slutförs under kvartal 2, 2020. Utfallet inom barn och ungdomstandvården 7–19 år följs upp månadsvis: Vid utgången av 2019 har knappt 79 procent av de barn och ungdomar, som undersökts under året och som har låg risk att utveckla munsjukdom, planerats för ny kallelse om 24 månader. Utfallet visar på ett väl genomfört omställningsarbete av allmäntandvårdens samtliga kliniker.

Breddinförande av produktions- och kapacitetsplanering inom allmäntandvården genomfördes under kvartal tre, 2019. Samtliga kliniker har använt planeringsinstrumentet i samband med budget- och verksamhetsplanering för kommande verksamhetsår 2020.

Se även avsnitt Kunskapsbaserad vård.

4.2.1.1 Förstärka primärvården och den nära vården

Se avsnitt 4.1.1

4.2.1.2 Utveckla digitala vårdformer och tjänster

Folktandvården driver ett projekt, distanskonsultationer, som strävar efter att specialistkompetens via video skall finnas att tillgå på alla kliniker. Det kommer även möjliggöra andra samarbeten t.ex handledning av nya tandläkare på distans. P.g.a upphandlingsproblem har vi inte startat mer än 20 kliniker som dock visar goda resultat.

Det andra stora digitaliseringsprojektet, digital avtryckstagning, är stoppat hela året då flera leverantörer överklagat upphandlingen.

Se även avsnitt 2.1.1.3

4.2.2 Den medicinska kvaliteten ska öka och den organisatoriska effektiviteten förbättras

Se avsnitt 2.1.1.4 Kunskapsbaserad vård

4.3 Västra Götalandsregionen ska erbjuda god arbetsmiljö för medarbetarna, kunna behålla och rekrytera rätt kompetens

4.3.1 Möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling ska förbättras

4.3.1.1 Fortsätta utveckla modellen för lönekarriär och kompetensutveckling

Se nedan.

4.3.1.2 Stimulera uppgiftsväxling, nya arbetssätt och arbetsrotation

Uppgiftsväxling och arbetsfördelning

Beskrivning

Under 2018 genomfördes pilotprojekt på fyra kliniker för att utveckla metoder för uppgiftsväxling och arbetsfördelning. Syftet med projektet var att öka värdet för våra patienter genom att tillvarata medarbetarnas kompetens på ett effektivare sätt. Målsättningen med uppgiftsväxling och arbetsfördelning är att stärka professionerna, att främja god arbetsmiljö, karriär- och utvecklingsmöjligheter samt minska den brist på kompetens som råder på flera kliniker. Arbetet innebär också att undersöka möjligheterna att införa nya kompetenser som ytterligare stärker vårt hälsoinriktade arbete och avlastar de olika yrkesgrupperna med serviceuppgifter på kliniken. Som ett led i arbetet med att nå vårt långsiktiga mål "Rätt kompetens" beslutade Tandvårdsstyrelsen att utvecklingsarbetet ska gå vidare och omfatta samtliga kliniker. Projektet sträcker sig fram till december 2021.

Uppföljningskommentar

Projektet har löpt på enligt plan. Arbetet innebär att samtliga kliniker får successivt stöd med att utveckla arbetssätt som innebär att vi tillvaratar medarbetarnas kompetens på ett effektivt sätt.

Under 2019 har fokus varit att identifiera arbetsuppgifter som idag görs av tandvårdsutbildad personal men som är möjliga att utföras av andra kompetenser. Förändringsarbetet märks i första skedet genom att fler kliniker anställt receptionister för att kunna frigöra tid hos tandsköterskor. Vidare har en inventering av kompetensutvecklingsinsatser påbörjats och planering samt genomförande av vissa insatser har kommit igång. För att säkra resurser för kompetensutveckling har Folk tandvården sökt medel från Omställningsfonden och ansökan landade i att Omställningsfonden beslutade att bevilja 2,3 miljoner för genomförande av kompetensutvecklingsinsatser framförallt riktade till tandsköterskor.

Kompetenshöjande insatser för att stärka chefers kompetens i förändringsledning har också genomförts. I anslutning till att kliniken

påbörjar sitt arbete har klinikledningen gått den av Västra Götalandsregionen anordnade utbildningen i förändringsledning.

4.3.1.3 Utveckla arbetsgivarvarumärket

1.1 Utveckla Folktandvårdens kultur

Beskrivning

I den konkurrens om medarbetare som kommer att vara under många år framöver är det av största vikt att vara en attraktiv arbetsgivare. Västra Götalandsregionens mål är att bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. Många studier visar på att kulturen i organisationen har en avgörande betydelse för både framgång, resultat och medarbetarnas trivsel. Det som särskilt präglar framgångsrika organisationer är att det är tydligt beskrivet varför verksamheten finns, vilka värderingar som styr organisationen och att det finns en vision som visar alla vart man är på väg och hur man ska ta sig dit. Studier visar också att allt fler medarbetare väljer arbetsgivare efter värdegrund. Under 2018 har vi i Folktandvården startat vårt arbete med att tydliggöra och utveckla vår kultur. Vi har frågat alla medarbetare vilka värderingar och beteenden som är viktiga för dem, bett dem beskriva nuvarande kultur på arbetsplatsen och önskad kultur. Resultatet visar att vi har mycket som är positivt men att det finns anledning att tydliggöra vår kultur och fortsätta att utveckla den.

Uppföljningskommentar

Arbetet med att tydliggöra och utveckla Folktandvårdens kultur har fortsatt under 2019. Under året har alla medarbetare haft dialog om resultatet av kartläggningen för sin arbetsplats och lyft fram värderingar som är viktiga för arbetsplatsen att jobba vidare med. Samtliga arbetsplatser har också skickat in de tre värderingar och vad de står för, som de vill lyfta fram som viktiga för att utveckla hela Folktandvårdens kultur. På ledardagarna i mars i år redovisades resultatet av vilka värderingar som lyfts fram av medarbetarna och därefter har tandvårdsledningen följt upp arbetet och lyssnat in chefernas synpunkter samt fört dialog om det fortsatta arbetet. Värderingarna som Folktandvården står för presenterades för samtliga medarbetare vid höstens utvecklingsdagar. Under hösten har arbetet med beskrivningar till värderingar har skett i nära dialog med alla chefer och är nu i sitt slutskede. Nästa steg i arbetet är att samtliga ledningsgruppen, kliniker och enheter har dialog om:

- Vad betyder de tre värderingsorden för oss i vårt arbete?
- Hur märker omgivningen av värderingarna i vårt arbete?
- Hur säkrar vi upp att vårt arbete präglas av våra värderingar?

5 Medarbetare

5.1 Arbetsgivarvarumärket

Se avsnitt 4.3.1.3.

5.2 Chefsförutsättningar

Under året har arbetet med att stärka chefers förutsättningar med koppling till normtalet men även det stöd som chefer behöver från HR-, ekonomi-, kommunikationsenheten och enheten för verksamhetsstöd fortsatt. Fokus har varit på att stärka stödet till områdeschefer och klinikchefer i arbetet med verksamhetsplan, budget och kompetensförsörjningsplan samt verksamhetsuppföljning. Bland annat har ett produktions- och kapacitetsverktyg även utvecklats för allmäntandvårdens kliniker. En utmaning när det gäller normtalet är ledarförsörjningen då 45 procent av våra klinikchefer går i pension under de närmaste fem åren. Insatser för att intressera och förbereda medarbetare för chefsuppdrag har genomförts genom att befintliga chefer med stöd av HR-enheten anordnat aktiviteten "Nyfiken på chef" som innebär att medarbetare får möjlighet att få en inblick vad chefsuppdraget innebär.

5.3 Hälsa och arbetsmiljö

Sjukfrånvaron för 2019 slutade på 6,2 procent vilket är 0,1 procent lägre än 2018. Såväl långtidssjukfrånvaron som korttidssjukfrånvaron var något lägre för samtliga tandvårdsyrkeskategorier. Trenden med att yngre medarbetare oavsett yrkeskategori har högre korttidssjukfrånvaro än äldre håller i sig och att äldre medarbetare har högre långtidssjukfrånvaro. Den totala sjukfrånvaron för olika tandvårdsyrken skiljer sig åt enligt följande: specialisttandläkare 3,1 procent tandläkare 5,8 procent, tandhygienister 6 procent och tandsköterskor 7,7 procent. En uppföljning av antalet medarbetare med sex eller fler korttidssjukfrånvarotillfällen visar på en fortsatt ökning och har en tydlig koppling till den generationsväxling som pågår med allt fler yngre medarbetare. Långtidssjukfrånvaron har framförallt en koppling till olika sjukdomstillstånd som inte är arbetsrelaterade. Folk tandvårdens process för rehabilitering vid hög korttidssjukfrånvaro innebär att medarbetaren får stöd från Hälsan och arbetslivet genom ett hälsosamtal. En uppföljning av hälsosamtalens effekt visar på goda resultat. Även rehabiliteringsprocessen vid långtidssjukfrånvaro fungerar väl.

En första analys har gjorts av den sociala och organisatoriska arbetsmiljön med stöd av genomförda hälsoprofiler och medarbetarenkät. Båda kartläggningarna visar på att upplevelsen av stress i arbetet ökat och tyder på att det finns ett samband mellan upplevelsen av otillräckliga resurser för att klara uppdraget. Såväl de kortsiktiga som långsiktiga insatserna för att klara kompetensförsörjningen redovisas under avsnitten 4.5 samt 5.3 - 5.8. Ytterligare djupanalys av hälsa och arbetsmiljö kommer att göras med stöd av dessa kartläggningar.

Kompetensutvecklingsinsatserna inom hälsa och arbetsmiljö för chefer och

skyddsombud har stärkts under året och en särskild insats med fokus på hot och våld har genomförts tillsammans med alla chefer och klinikkoordinatorer.

5.3.1 Sexuella trakasserier

Folk tandvården uttrycker tydligt att det är absolut nolltolerans gällande sexuella trakasserier och följer upp samt vidtar omedelbart åtgärder vid kännedom om händelser. Resultatet av medarbetarenkäten visar att en procent, vilket motsvarar 26 medarbetare av de totalt 2 624 som svarat på enkäten har uttryckt att de blivit utsatta för sexuella trakasserier på arbetet. Knappt hälften uppger att trakasserierna skett av patient, drygt 40 procent uppger att det varit kollega och drygt 10 procent chef. Något fler än hälften av dessa medarbetare har inte sökt hjälp och övriga har vänt sig till kollega eller chef.

5.4 Personalvolym, personalstruktur och personalkostnadsanalys

Det totala antalet nettoårsarbetare är fyra fler än december 2018, det vill säga 2 602. Antalet specialisttandläkare och receptionister har ökat med 8 respektive 13, medan tandläkare och tandhygienister minskat med 4,5 respektive 6,5.

Kompetensförsörjningsläget samt aktiviteter för att nå rätt kompetens redovisas i avsnitt 8.2 Rätt kompetens.

Personalkostnaderna har ökat med 1,79 procent, vilket består av 2019 års lönerrevision på 2,15 procent, volymökning med 0,4 procent, negativ löneglidning på 0,76 procent.

5.4.1 Nettoårsarbetare volymförändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Beskrivning	Personalgrupp	Antal	VÖ K- TÖ K- KoK	Centr al	Ege n	Ofina ns	Exte rn
Nya eller utökade uppdrag			Finansiering				
Avkortning av köer och fler remisser	Specialisttandläkare	8			X		
Totalt		8					
Uppgiftsväxling							
Tandsköterska	Receptionister	13			X		
Totalt		13					

Beskrivning	Personalgrupp	Antal	VÖ K- TÖ K- KoK	Centr al	Ege n	Ofina ns	Exte rn
Övertagande av verksamhet samt egen regi							
Totalt							
Normtal bemanning (10-35 underställda)							
Totalt							
Övrigt							
Totalt							

5.5 Arbetsmarknadsinsatser

Arbetsmarknadsinsatserna har haft fortsatt fokus på att stödja tandläkare med utbildning från icke tredje land med praktik för att stärka deras möjligheter att erhålla svensk legitimation.

5.6 ST-styrning

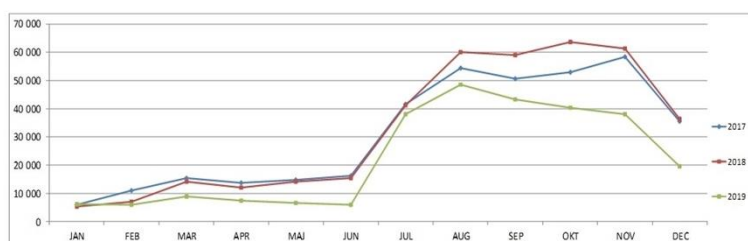
ST för tandläkare ingår inte i Västra Götalandsregionens samordning av ST-styrning. Dock har Folk tandvården en tydlig långsiktig plan för att såväl de regionala som nationella ST-platserna disponeras så att kompetensförsörjningen av specialisttandläkare tryggas i möjligaste mån.

6 Ekonomiska förutsättningar

6.1 Ekonomiskt resultat

Folk tandvården redovisar ett positivt resultat på 20 mnkr för 2019, vilket motsvarar en resultatmarginal på 0,8 procent. Detta innebär ett försämrat resultat än både 2017 och 2018 då resultatmarginalen låg på cirka 1,5 procent. Resultatet överensstämmer med tidigare lagd prognos på 20 mnkr.

Nedan visas resultatutvecklingen under årets tolv månader för åren 2017–2019, i tkr. Resultatutvecklingen under 2019 har under hela året varit på en lägre nivå än tidigare år och skillnaden har ökat under sista halvåret.

I resultaträkningen nedan visas årets utfall, en jämförelse med budget samt föregående år. Nedanstående kommentarer baseras i huvudsak på en jämförelse av utfall mellan åren, budgetavvikelse är oftast inte av intresse då det är en tydlig koppling mellan intäktssidan och kostnadssidan.

Årsvärden					
Resultaträkning (mnkr)	Utfall 1912	Budget 1912	Utfall 1812	Avvikelse budget/utfall 1	Förändring utfall/utfall %
Såld vård internt	1 127,20	1 140,00	1 098,60	-12,8	2,60%
Såld vård externt	345,7	324	339,4	21,7	1,90%
Patientavgifter	794,2	858,5	811,5	-64,2	-2,10%
Driftbidrag från nämnd inom regionen	0	0	0	0	
Övriga erhållna bidrag	152,4	111,6	160,1	40,8	-4,80%
Försäljning av tjänster	17,5	16	17,2	1,5	2,00%
Hysesintäkter	7,7	8	8,2	-0,3	-5,60%
Försäljning av material och varor	5,1	6	5,3	-0,9	-4,80%
Övriga intäkter	28,2	38	34,7	-9,8	-18,70%
Verksamhetens intäkter	2 478,10	2 502,00	2 475,00	-23,9	0,10%

Årsvärden					
Personalkostnader, inkl. inhyrd personal	-1 681,70	-1 720,00	-1 670,70	38,3	0,70%
Köpt vård	-10,4	-12	-10,9	1,6	-4,60%
Läkemedel	-12,5	-13	-12,2	0,5	2,40%
Verksamhetsanknutna tjänster	-162,4	-165	-167,4	2,5	-3,00%
Övriga tjänster, inkl. konsultkostnader	-84	-104	-86,4	20	-2,80%
Material och varor, inkl. förbrukningsmtrl	-177,6	-172	-173,4	-5,6	2,50%
Lokal- och energikostnader	-171,9	-170	-168,4	-1,9	2,10%
Lämnade bidrag	-0,1	0	-0,2	-0,1	-30,60%
Avskrivningar	-49,9	-50	-45,8	0,1	8,90%
Övriga kostnader	-80,3	-88	-75,5	7,6	6,40%
Verksamhetens kostnader	-2 431,00	-2 494,00	-2 411,00	63,1	0,80%
Finansiella intäkter/kostnader	-2,2	-1	-2,7	-1,2	
Bidrag, speciella beslut över budget	-25	-25	-25		
Resultat	20	-18	36,4	38	

Förvaltningen redovisar ett positivt resultat på 20,0 mnkr, vilket stämmer väl med tidigare inrapporterad prognos, resultatet innebär dock en försämring med 16.4 mnkr jämfört med föregående år.

Antalet årsarbetare baserat på utförd tid visar en marginell ökning, 0,4 procent. Antalet tandläkare har dock minskat med cirka 6,5 årsarbetare, det är framförallt antal ST-tandläkare som minskat medan antalet tandsköterskor har ökat med 11 stycken. Förändrade arbetsätt och uppgiftsväxling är på gång men det är för tidigt att se någon ekonomisk effekt av åtgärderna. Ökat åtagande vad gäller prioriterade grupper som barn- och ungdomstandvård och utökat tandvårdsstöd har inneburit att vuxna med lägre prioriterade behov som betalar enligt åtgärdsprislistan har minskat. Medelbehandlingskostnaden för barn- och ungdomstandvård har ökat, se nedan tabell.

Specialiststandvården har betydligt sämre resultat 2019 jämfört med 2018. Det är fortsatt ett stort utbildningsbehov för att säkra framtida personalförsörjning. Det nya specialiststandvårdshuset i Skövde, har under en begränsad tid inneburit intrång i ordinarie verksamhet, vilket påverkat tillgänglighet, produktion och ekonomi. Av de nio specialiteterna är det sex som redovisar ett negativt resultat, protetik har den största negativa förändringen jämfört med föregående år. De mindre specialiteterna, parodontologi och endodonti, har fortsatt ett svårigheter att få ekonomin i balans.

I resultatet ingår tre poster av engångskaraktär och som haft påverkan på resultatet:

1. Bokslutet påverkas av försent inkomna fakturor från 2018 på drygt 4 mnkr som fick omhändertas under 2019.
2. Hyresavtalet för Odontologen omfattar cirka 30 000 kvadratmeter och

baseras på självkostnad för fastighetens faktiska kostnader. Kostnaden för fastigheten har långsiktigt kunnat sänkas gentemot tidigare år med cirka 3 mnkr, vilket även i år påverkat resultatet positivt.

3. Under våren inträffade allvarliga it-incidenter då Bild- och funktionsregistret (BFR) inte levererade bilder, vilket innebar att man överhuvudtaget inte kunde se röntgenbilder. Då nästan alla behandlingar är beroende av tillgången till röntgenbilder stod mycket av verksamheten stilla. Detta påverkar både arbetsmiljö, tillgänglighet, produktion och ekonomi negativt.

Vid en jämförelse med föregående år finns ytterligare poster att kommentera:

- Kostnader hänförliga till eget kapital är 3,7 mnkr högre än föregående år samtidigt har den beräknade uppbokade kostnaden för resultatdelning minskat med 3,5 mnkr. Detta innebär att resultatpåverkan sammantaget för dessa poster är endast 0,2 mnkr vid en jämförelse mellan åren.

Kommentarer till resultaträkning bokslut 2019 jämfört med bokslut 2018:

Såld vård internt: (interna ersättningar från koncernen).

- Minskad intäkt för asyltandvård med cirka 4,5 mnkr.
- Ökad ersättning för barn och ungdom 3–19 år, beroende på index och ökat antal listade och antal ersatta: 15,2 mnkr.
- Ökad ersättning för unga vuxna allmäntandvård, beroende på förändrad ersättningsmodell kopplat till den nationella förlängda barn- och ungdomstandvården till 23 år. 4,4 mnkr
- Ökad intäkt via vårdöverenskommelsen (indexuppräknings samt volymförändring): 6,4 mnkr.
- Ökad intäkt särskilda tandvårdsstödet: 11,5 mnkr.

Såld vård externt: Ökad intäkt från Försäkringskassan samt försäljning av tandvård till andra landsting, cirka 6 mnkr.

Patientavgifter: Minskning med cirka 17 mnkr trots prisjustering från den 15 januari med cirka 2 procent. De åtgärdsbaserade patientintäkterna minskade med cirka 36 mnkr medan frisktandvårdspremierna har ökat med 19 mnkr.

Övriga erhållna bidrag: Minskningen beror bland annat på minskat förstärkt statsbidrag för vård till nyanlända med 10 mnkr.

Personalkostnader: En sammantagen ökning med 0,7 procent.

Lönekostnaderna har ökat med 1,79 procent vilket består av både volym, lönerrevision och negativ löneglidning, se vidare avsnitt 6.4. I denna post ingår även semesterlöneskuld vilken har minskat med 1,5 mnkr samt övriga personalkostnader som har minskat med cirka 15 mnkr. Största minskningen beror på lägre beräknad kostnad för resultatdelning.

Bidrag, speciella beslut över budget: Kostnaden avser avkastningskravet till koncernen.

Nedan presenteras resultatet för allmäntandvården uppdelat per verksamhetsgren:

	Resultat 2019	Resultat- marginal 2019	Resultat 2018	Resultat- marginal 2018
	mnkr	%	mnkr	%
Tandvård för barn och unga vuxna	-0,3	0,0	10,3	1,7
Vuxentandvård (åtgärdsbaserad vård)	14,5	2,0	10,5	1,4
Frisktandvård	11,3	2,8	7,4	2,0
Summa	25,5	1,5	28,2	1,7

Inom allmäntandvården följs resultatet på följande verksamhetsgrenar, tandvård för barn och unga vuxna, åtgärdsbaserad vuxentandvård samt Frisktandvård.

Resultatet inom barn- och ungdomstandvård samt Frisktandvård baseras på kapiterad ersättning respektive frisktandvårdspremier som utgår oavsett verksamhetens volym. Frisktandvård är dessutom grundat på treåriga överenskommelser med kunden och bör därför ses i ett längre perspektiv.

Resultatmarginal på 1,5 procent får anses vara för låg för att på sikt ha en hållbar ekonomisk utveckling som möjliggör utveckling. Resultatet för barn- och ungdomstandvård har successivt minskat och redovisar nu ett minusresultat på -0,3 mnkr. Medelbehandlingskostnaden per barn har ökat, vilket tyder på ett ökat vårdbehov. Med tanke på att uppräknings för denna verksamhet uteblir för 2020 är detta ett bekymmersamt läge.

1.1 Separat redovisning enligt transparensdirektivet och Insynslagen

Särredovisning av tandvårdsverksamhet

Särredovisning av tandvårdsverksamhet ska upprättas enligt nationell modell som tagits fram av landstingen i samråd med statskontoret. Denna redovisning görs separat och sammanställs för Västra Götalandsregionen och ska finnas tillgänglig senast den 21 februari.

Redovisning enligt insynslagen

Folktandvården använder även ovan nämnda modell för att uppfylla kravet på redovisning i enlighet med Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser med mera. Den ska finnas tillgänglig för revision senast 21 februari.

6.1.1 Intäktsutveckling

Se ovan.

6.1.2 Kostnadsutveckling

Se ovan.

6.2 Eget kapital

I affärsplan 2019 finns beslut om disposition av eget kapital om sammanlagt 18,0 mnkr. I bokslut 2019 redovisas kostnader om totalt 16,2 mnkr fördelat enligt nedan:

- Digitalisering: Fortsatt utveckling av nya versionen av patientadministrativa systemet T4. Dessa resurser har förstärkt vårt arbete med test och införande T4 V3, projekt kopplat till digitalisering framförallt distanskonsultationer, utveckla infrastruktur ihop med VGR IT och andra projekt på utvecklingskliniken, 7,5 mnkr
- Tandhygienist i kommun (TAIK): Projektet startades under hösten 2018 med att en projektledare anställdes och under sista kvartalet var alla fyra kommunerna bemannade med fem tandhygienister. Fortsatt enligt plan 2019, 2,5 mnkr.
- Hälsostyrd vård inklusive den nära vården: Bland annat är en dietist projektanställd och samordnare för utveckling av delregional samverkan, 0,5 mnkr.
- Strategiska insatser för kompetensutveckling och kompetensförsörjning: De insatser som tagit störst del av utrymmet är verksamhetsförlagd kompetensutveckling, deltagaravgifter för PLUS-programmet och andra insatser för att stödja utlandsutbildade att klara svensk tandvård, 5,0 mnkr.
- Nytt arbetssätt kring riskbedömning av kemiska riskkällor. Projektet är uppstartat under andra hälften av 2019 och arbetet har omfattat bemanning och planering av projektet samt framtagning av metodik för riskbedömning. Arbetet omfattar pilot, utvärdering och breddinförande under perioden 2019 - 2021, 0,7 mnkr.

Enligt beslut i regionstyrelsen ska tandvårdsstyrelsens eget kapital fördelas mellan konkurrensutsatt verksamhet och icke konkurrensutsatt verksamhet från och med 2014. En uppdelning har till och med 2013 skett i samråd med koncernkontoret, därefter har uppdelningen skett löpande enligt framtagen modell.

Det sammanlagda egna kapitalet efter 2018 på 192,3 mnkr fördelar sig på 172,9 mnkr för konkurrensutsatt verksamhet och 19,4 mnkr för icke konkurrensutsatt verksamhet. Under året har enligt gällande regelverk 7,8 mnkr levererats in till koncernen. Innan uppdelning och redovisning av 2019 års resultat slutligen görs, till koncernkontoret i samband med separat redovisning, se avsnitt 7.1 ovan, är summa eget kapital 204,5 mnkr.

6.3 Investeringar

Årets investeringar uppgår till 71 mnkr och fördelar sig enligt nedan:

Typ av investering:	Belopp:
Ågarstyrd följdutrustning, specialisttandvården Skövde	7 mnkr
Utrustning vid lokalprojekt	30 mnkr
Reinvesteringar i dental- steril och radiologisk utrustning	24 mnkr
Övriga investeringar	10 mnkr

Uppförandet av den nya delen av Skaraborgs sjukhus där

specialisttandvården lokaliserades under 2019 är en investering beslutad i regionstyrelsen. I beslutet ingår resurser för utrustning av lokalerna, där 7 mnkr avser inköp gjorda under 2019. Den sammanlagda investeringen under 2018–2019 uppgick till 9,3 mnkr att jämföra med de 10,5 mnkr som omfattades av regionstyrelsens beslut.

Utveckling och förnyelse av klinikmiljöer är högt prioriterat inom Folk tandvården. Den intensiva period som pågått sedan 2014 har fortsatt under 2019 och flera nya kliniker har färdigställts:

Ny lokalisering

- Specialisttandvårdshuset, Skövde
- Kongahälla center, Kungälv
- Ortodonti, Borås
- Selma stad, Göteborg

Om- och tillbyggnad

- Järntorget, Göteborg
- Mariestad
- Stöpen, Skövde
- Tanum
- Viskafors
- Mellerud
- Majorna, Göteborg

De 30 mnkr som anges ovan avser inköp av utrustning i samband ny- eller ombyggnation.

Reinvesteringar i dental- steril- och radiologisk utrustning genomförs när utrustningen är uttjänt. Utöver årets nyetableringar och ombyggnationer enligt ovan har hela eller en majoritet av klinikens dentala utrustning bytts vid fem kliniker. I organisationen har under året 70 dentala utrustningar ersatts och det sammanlagda beloppet för reinvesteringar uppgår till 24 mnkr.

I övriga investeringar ingår bland sensorer för digital röntgen, utrustning för test av intraorala scanners och pilotinstallationer för distanskonsultationer. Volymen är låg gentemot ursprunglig plan beroende på överklagande av fattat tilldelningsbeslut efter upphandling av intraorala scanners samt avsaknad av regionalt avtal för produkter och tjänster som stödjer distanskonsultationer.

7 Bokslutsdokument och noter

Bokslutsdokument RR KF BR			
Folktandvården Västra Götaland			
	Not	Utfall	Utfall
Resultaträkning		1912	1812
Verksamhetens intäkter	1	2 478 116	2 475 017
Verksamhetens kostnader	2, 3	-2 381 079	-2 365 151
Avskrivningar och nedskrivningar	4	-49 871	-45 814
Verksamhetens nettokostnader		47 166	64 052
Finansnetto	5	-2 163	-2 682
Erhållna/lämnade bidrag spec. beslut		-25 000	-25 000
Erhållna/lämnade regionbidrag		0	0
Obeskattade reserver (bolagen)		0	0
Årets resultat		20 003	36 370
	Not	Utfall	Utfall
Kassaflödesanalys		1912	1812
Löpande verksamhet			
Årets resultat		20 003	36 370
Investeringsbidrag		0	0
Avskrivningar	4, 11	49 871	45 814
Utrangeringar/nedskrivningar	11	299	355
Reavinster/-förluster sålda anläggningstillgångar		0	0
Avsättningar	17	-307	5 967
Obeskattade reserver (bolagen)		0	0
Kassaflöde från löpande verksamhet före förändring av rörelsekapital		69 866	88 506
Förändring av rörelsekapital			
Ökning-/minskning+ av förråd		761	172
Ökning-/minskning+ av kortfristiga fordringar	15	1 908	-20 389
Ökning+/minskning- av kortfristiga skulder	19	-9 263	15 643
Kassaflöde från löpande verksamhet		63 272	83 932
Förändring av redovisningsprincip		0	0
Förändring av eget kapital		0	0
Korrigerig omklassificering anläggningstillgångar		0	0
Investeringsverksamhet			
Investeringar	7	-70 806	-52 466
Momsjustering vid överlåtelse		0	0
Anläggningstillgångar överfört mellan enheter	11	364	0
Försäljningar anläggningstillgångar		0	0

Bokslutsdokument RR KF BR			
Aktier och andelar		0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-70 442	-52 466
Finansieringsverksamhet			
Ökning-/minskning+ av långfristiga fordringar	14	-22 055	1 926
Ökning+/-minskning- av långfristiga skulder	18	15 000	0
Erhållna/lämnade bokslutsdispositioner		-7 777	-8 100
Justering för årets aktiverade investeringsbidrag		0	0
Förändring aktiekapital		0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-14 832	-6 174
ÅRETS KASSAFLÖDE		-22 002	25 292
Ingående likvida medel och kortfristiga placeringar		138 920	113 628
Utgående likvida medel och kortfristiga placeringar		116 919	138 920
Kontroll av årets kassaflöde		-22 001	25 292
Differens		1	0
	Not	Utfall	Utfall
Balansräkning		1912	1812
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar		0	0
Materiella anläggningstillgångar			
- byggnader och mark		0	0
- maskiner och inventarier	11	261 031	237 691
- pågående investeringar	13	128	3 197
Finansiella anläggningstillgångar	14	217 827	195 772
Summa anläggningstillgångar		478 986	436 660
Omsättningstillgångar			
Förråd		1 200	1 961
Kortfristiga fordringar	15	421 199	423 107
Kortfristiga placeringar		0	0
Likvida medel		116 919	138 920
Summa omsättningstillgångar		539 318	563 988
Summa tillgångar		1 018 304	1 000 648
Eget kapital			
Eget kapital		192 290	164 020
Bokslutsdispositioner		-7 777	-8 100
Årets resultat		20 003	36 370
Summa eget kapital		204 516	192 290
Avsättningar	17	5 660	5 967
Skulder			
Långfristiga skulder	18	15 000	0
Kortfristiga skulder	19	793 128	802 391
Summa skulder		808 128	802 391

Bokslutsdokument RR KF BR			
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		1 018 304	1 000 648
Redovisningen är upprättad enligt de anvisningar som lämnats från Västra Götalandsregionen. Anvisningarna bygger på kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt rekommendationer utfärdade av Rådet för kommunal redovisning.			

8 Övrig rapportering

8.1 Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse

Friskare patienter

Beskrivning

Folktandvårdens verksamhet ska styras så att vård ges efter behov. Vårdplanering och behandling ska vara hälsoinriktad för att våra patienter ska uppnå ett så lågt framtida vårdbehov som möjligt. De vårdinsatser och behandlingar som ger största möjliga hälsovinster inom tillgängliga resurser ska väljas. Med ett tydligt hälsofokus är Frisktandvård, tandvård till fast pris, Folktandvårdens främsta koncept för den vuxna befolkningen. Andelen kunder som valt Frisktandvård har ökat successivt sedan starten 2007 och den långsiktiga målsättningen är att större delen av våra vuxna patienter ska teckna frisktandvårdsavtal. Omställningsmålet Nära vård gäller för all hälso- och sjukvård och tandvård i Västra Götaland, vilket även är kopplat till att tandvårdsstyrelsens eget prioriterade mål om Samverkan med kommun och närsjukvård ska öka. Utveckling av Folktandvårdens tjänster i den nära vården berör framför allt tre aktiviteter: 1. Tandhygienist i kommun, där tandhygienisten är en integrerad del i kommunens verksamhet genom att vara sakkunnig och genom att kvalitetssäkra kompetens och rutiner inom kommunens omvårdnad. 2. Folktandvården i familjecentral, där syftet är att utveckla och tillvarata tandvårdens hälsofrämjande och förebyggande ansvar i folkhälsoarbetet, med fokus på att stärka hälsosamma levnadsvanor. Målet är att skapa bättre förutsättningar för befolkningen i socioekonomiskt utsatta områden genom att förbättra både munhälsa och allmän hälsa och på så sätt bidra till att minska hälsoskillnader mellan olika grupper. 3. Utveckla mobil hemtandvård, i första hand ska förutsättningar för hemtandvård i livets slutskede och vård till äldre sköra personer utvärderas. Vi mäter hälsoutvecklingen över tid och utvärderar effekten av hälsofrämjande insatser och sjukdomsbehandlingar. Utvecklingsbehov på olika nivåer i verksamheten hanteras inom ett ständigt pågående förbättringsarbete.

Uppföljningskommentar

Måluppfyllelsen inom förebyggande insatser och behandling är god. Som exempel kommenteras utfallet för vissa mätetal:

Alla barn 0–2 år ska erbjudas en *munhälsobedömning* som 1-åring och 2-åring. Verksamheten har under året genomfört 35 272 munhälsobedömningar och kallat och bokat 37 948 barn för en munhälsobedömning (2018: 36 202 respektive 39 467). Totalt är 2 676 barn ej avhörda (2018: 3 265). Verksamheten uppvisar därmed en täckningsgrad av 93 procent i helt genomförda munhälsobedömningar och 100 procent i hantering av uppdraget (2018: 91 respektive 100 procent).

Täckningsgraden för *uppsökande verksamhet* är sammantaget för året 86 procent (2018: 85 procent), vilket motsvarar en täckningsgrad i verksamheten vid LSS/enskilt boende med 92 procent (2018: 91 procent) och i äldreboende med 85 procent (2018: 83 procent). Uppfyllelsen av uppdraget bedöms som god vid en täckningsgrad motsvarande mer än 80

procent. Beräkning av täckningsgraden ovan tar inte hänsyn till om brukaren är avliden, vilket i regionens uppföljning registreras som ett icke genomfört uppdrag. Beräknas täckningsgraden i stället utifrån vad som för verksamheten är praktiskt möjligt att genomföra så föreligger en täckningsgrad på 100 procent, såväl inom LSS/enskilt boende som inom äldreboende. Under året har 4 650 deltagare (2018: 4 344 deltagare) i den kommunala omsorgen fått utbildning, motsvarande 789 utbildningstimmar (2018: 672 timmar).

Ett väsentligt mål utifrån ett hälsoperspektiv är att så många vuxna kunder som möjligt tecknar sig för *Frisktandvård*. Vid utgången av 2019 har cirka 228 000 avtal tecknats (2018: cirka 217 000 avtal), vilket innebär att knappt hälften av Folktandvårdens vuxna kunder som har en regelbunden tandvård har ett frisktandvårdsavtal. Utfallet för 2019 ligger i linje med målsättningen, men är ett något svagare årsresultat än för tidigare år. En förklaring till det lägre årsutfallet är att verksamheten under 2019 har haft sämre möjligheter att ta emot nya patienter och genomföra planerade revisionsundersökningar bland vuxna patienter.

2019	Mätetal	Utfall 2018	Utfall 2019	Målvärde 2019	Målvärde FTV 2024
	Friska patienter, andel	57 %	57 %	58 %	61 %
	Frisktandvårdsavtal - Antal avtal	216 929	227 986	228 000	320 000

Hållbar utveckling

Beskrivning

Hållbar utveckling inkluderar både ekonomi, miljö och det sociala perspektivet. Genom att ta hänsyn till miljö och hållbarhet i alla beslut och processer skapas ett långsiktigt värde för medarbetare, kunder, samhälle och miljö. Våra klinikers ekonomiska resultat är grunden för en stabil ekonomi. Målet är att hela organisationen fortsatt präglas av hög ekonomisk medvetenhet och att vi tillsammans skapar ett hållbart utvecklingsutrymme. Målet för 2019 har varit att skapa en resultatmarginal på 4,3 procent. Ett positivt resultat över tid skapar ekonomisk stabilitet som gör att vi klarar förändringar i ett kort perspektiv och möjliggör satsningar av engångskaraktär utan stor inverkan på ordinarie verksamhet. Folktandvården driver ur många perspektiv utvecklingen i branschen och har högt satta långsiktiga mål för att nå visionen. För att genomföra detta krävs finansiering som i huvudsak skapas inom den egna organisationen. För att säkerställa en stabil ekonomi målsätts och följs också andel kliniker med positivt resultat. Ett ytterligare perspektiv på hållbarhet är organisationens

samhällsansvar, begreppet Corporate Social Responsibility (CSR), vilket innefattar ekonomi, miljö och socialt ansvarstagande. Socialt ansvarstagande innebär att bidra till att samhället, där företaget verkar, förbättras på olika sätt genom samverkan med den sociala ekonomin. Inom den sociala ekonomin verkar olika typer av idéburna organisationer och föreningar. Folk tandvården stödjer och engagerar sig i CSR-projekt i Sydafrika (Kapstaden) samt på Universeum, i samverkan med det lokala föreningslivet. Hållbarhet och långsiktighet präglar även organisationens miljöengagemang. Klinikernas miljödiplomering säkerställer att miljöarbetet sker på ett strukturerat och konkret sätt samt att kliniken arbetar med att kontinuerligt minska sin miljöpåverkan. Ur Västra Götalandsregionens miljöplan 2017–2020 har Folk tandvården valt två målområden, transporter och kemikalier, att fokusera på under 2019. Som en del i miljödiplomeringen har klinikerna separata handlingsplaner som kan omfatta områden från Folk tandvårdens miljömål, till exempel minska resandet med privat bil, eller något annat som är viktigt för kliniken att arbeta med ur miljösynpunkt. Ett konkret exempel på hållbar utveckling är införande av konsultation på distans som beskrivs under rubriken Nya arbetssätt för konsultationer, stycke 5.4.

Uppföljningskommentar

Under 2019 har arbetet med hållbar utveckling inkluderat samtliga perspektiv: ekonomi, miljö och det sociala perspektivet. Det är dock endast det ekonomiska perspektivet som funnits med som mätetal i affärsplan 2019. I affärsplan 2020 har mätetalen kompletterats med fler perspektiv.

Det ekonomiska perspektivet visar på ett försämrat resultat. Resultatmarginalen är 3,3 procent och målet var satt till 4,3 procent. Andelen kliniker som uppnår ett positivt resultat är 60 procent vilket också är lägre än målet på 75 procent. Detta innebär fortfarande ett positivt resultat och att utrymme för satsningar kan skapas, dock har marginalerna successivt krympt och visar på mer ansträngt ekonomiskt läge, vilket är bekymmersamt inför kommande år. Det ekonomiska resultatet analyseras vidare i kapitel 6 Ekonomiskt resultat.

Under 2019 har diskussioner förts gällande hållbar utveckling utifrån perspektivet social hållbarhet. Folk tandvården vill bidra till en god och ständigt förbättrad, men även mer jämlik, tandhälsa i hela regionen. För att kunna bedöma om våra insatser leder till detta har vi i Affärsplanen för 2020 därför inkluderat målet att andelen kariesfria sexåringar i hela regionen ska öka, samtidigt som skillnaden mellan de kliniker som har den högsta respektive lägsta andelen kariesfria sexåringar ska minska. Förebyggande insatser som fokuserar på barn och unga kan på sikt bidra till en god och mer jämlik tandhälsa i hela befolkningen.

Folk tandvården har med framgång arbetat med miljödiplomering samt flera av miljömålen i Västra Götalandsregionens miljöplan 2017–2020. Resultaten vad gäller transporter är goda och arbetet med energi, kemikalier, produkter och avfall samt medicinska gaser är pågående och även här förväntas goda resultat framöver. Läs mer om detta under punkt 6.5, Rese- och mötespolicy, punkt 10, Miljöarbete samt punkt 17.6, Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska.

Ett konkret exempel på hållbar utveckling är införande av konsultation på distans som beskrivs under rubriken Nya arbetssätt för konsultationer, punkt 5.4.

2019	Mätetal	Utfall 2018	Utfall 2019	Målvärde 2019	Målvärde FTV 2024
	Andel kliniker med positivt resultat	63 %	60,3 %	75 %	90 %
	Resultatmarginal före avkastningskrav, eget kapital och resultatdelning	4,2 %	3,3 %	4,3 %	4,5 %

Ökad marknadsandel

Beskrivning

För att möta efterfrågan på tandvård i olika delar av Västra Götaland är vårt mål att öka vår marknadsandel. Det innebär att Folktandvården måste upplevas som en attraktiv och tillgänglig vårdgivare i konkurrensen på tandvårdsmarknaden. Vi mäter och följer vår kundnöjdhet och tillgänglighet till allmän- och specialisttandvård. Vi arbetar dessutom kontinuerligt med att utveckla service och kommunikation med kunder och övriga medborgare. I kundundersökningen som genomfördes våren 2017 är nöjd kund-index 85. Resultatet är mycket högt och bedöms som oförändrat i jämförelse med 2015. Folktandvårdens marknadsandel mäts årligen för hela Västra Götaland och lokalt på kommunnivå. I december 2017 hade Folktandvården 52 procent av marknaden i Västra Götaland, mätt på andel av befolkningen (3 år och äldre) som är kunder hos Folktandvårdens allmäntandvård. Definition för kund är (1) listade barn 3–19 år och (2) vuxna 20 år och äldre som undersökts fullständigt under den senaste 3-årsperioden. Inom allmäntandvården prioriteras akut tandvård, tandvård till barn, ungdomar och unga vuxna, samt till personer som omfattas av det särskilda tandvårdsstödet. Då målet är att vara en attraktiv vårdgivare med allt större marknadsandel är det även viktigt med god tillgänglighet för vuxna som inte har ett prioriterat vårdbehov. Vi mäter därför tillgängligheten även för nya vuxna patienter. Inom specialisttandvården följer vi tillgänglighet för prioritet 1 och prioritet 2 för remitterade patienter.

Uppföljningskommentar

Folktandvårdens beräknade marknadsandel är 53 procent. Vid utgången av 2019 hade vi cirka 878 000 kunder (2018: 867 000).

Under 2019 fortsatte arbetet med att planera införandet av en ny metod för kontinuerliga kundundersökningar, som ska ersätta de kundundersökningar som har gjorts vartannat år de senaste åren. Förberedelser har också gjorts för att genomföra en nöjd kund-mätning under 2020. (Ambitionen var att

genomföra en mätning under 2019, men en försenad upphandling gjorde att tidplanen fick skjutas fram.)

Tillgängligheten för patienter med akuta behov och dem som tillhör prioriterade grupper är god i allmäntandvården. De prioriterade grupperna är barn, ungdomar, unga vuxna och personer som omfattas av nödvändig tandvård. För barn och ungdomar 3–19 år, som är en prioriterad målgrupp, är tillgängligheten mycket god. Vid utgången av 2019 är drygt 319 000 3-19-åringar listade hos Folk tandvården. Av dessa har 99 procent kallats i rätt tid till ordinarie undersökning. Måltalet är 98 procent.

Vid cirka en femtedel av allmäntandvårdens utbudspunkter finns dock en begränsad tillgänglighet för nya vuxna patienter. Orsaken är brist på personal inom samtliga behandlarkategorier kombinerat med en fortsatt hög efterfrågan på Folk tandvårdens tjänster. Antalet kliniker som kan ta emot nya vuxna patienter har ökat jämfört med föregående år. Antalet patienter på väntelista har dock samtidigt ökat under perioden.

Målet för 2019 är att minst 85 procent av klinikerna ska ha möjlighet att ta emot nya patienter inom tre månader. Vid utgången av 2019 har 79 procent av klinikerna klarat målet (2018: 67 procent): 22 av 105 kliniker har en väntetid som är mer än tre månader för nya patienter (2018: 35 av 107). För 8 av dessa kliniker är väntetiden 3–6 månader (2018: 16), för 9 är väntetiden 6–12 månader (2018: 12) och för 5 är väntetiden mer än 12 månader (2018: 7). På dessa klinikers väntelista finns totalt 4 370 personer (2018: 3 718). Samtliga är vuxna (25+ år) och har inte något prioriterat tillstånd. Av dessa fördelas 3 498 personer (2018: 2 972) vid kliniker med 6 månaders väntetid eller längre.

Under 2019 remitterades 50 101 patienter till specialisttandvården. Det är till antalet något fler (2018: 49 057) jämfört med föregående år även om befolkningen ökat. Tillgängligheten för patienter remitterade till specialisttandvården med köprioritet 1 och 2 har förbättrats jämfört med december 2018. Totalt når 100 procent av klinikerna väntetidsmålet (1 månad) för remisser med köprioritet 1. 60 procent av klinikerna når sitt mål (3 respektive 6 månader) för remisser med köprioritet 2.

2019	Mätetal	Utfall 2018	Utfall 2019	Målvärde 2019	Målvärde FTV 2024
	Marknadsandelar	52%	53%	53%	55%
	Nöjd kund-index	-	-	-	90
	Tillgänglighet allmäntandvård, barn och ungdom		99%	98%	98%
	Tillgänglighet STV, för remitterade patienter med köprioritet 1	97%	100%	95%	95%
	Tillgänglighet STV, för remitterade patienter med köprioritet 2	61%	60%	70%	85%
	Tillgänglighet allmäntandvård, nya vuxna patienter	67%	79%	85%	95%

Ledande universitetstandvård

Beskrivning

Västra Götalandsregionen och Göteborgs universitet tecknade 2017 ett nytt regionalt tandläkarutbildningsavtal (TUA). Parterna enades därmed om att universitetstandvård är en gemensam angelägenhet för Västra Götalandsregionen och universitetet och avtalet beskriver vad som ska gälla för enheter inom universitetstandvården. För att fullfölja TUA-avtalets intentioner ska därför enheter som ska utgöra universitetstandvård identifieras. Motsvarande arbete har gjorts inom universitetssjukvård. Under 2018 har kriterier för universitetstandvård fastställts, med utgångspunkt från TUA-avtalet. Under 2019 fortsätter arbetet med att bland annat fastställa enheter som ska uppfylla kriterierna. Vi mäter nöjd student-index och andel kliniska lärare med högskolepedagogisk kompetens.

Uppföljningskommentar

Parterna i Odont-SAM har av Hälso-SAM fått i uppdrag att föreslå enheter som kan utgöra universitetstandvård, vilket beslutades i Hälso-SAM i april 2019. Arbetet pågår med att identifiera vilka enheter som, efter prövning, kan utgöra universitetstandvårdsenhet. Slutrapport ska lämnas i Hälso-SAM i maj 2020.

Vad gäller grundutbildning har nu totalt fyra så kallade Simodoner för virtuell simulerad färdighetsträning inköpts och införts i undervisningen. En kontinuerlig rapportering avseende patienttillgång till grundutbildningarna sker i Odont-SAM.

Vetenskapligt kapital och vetenskapliga publikationer följs i Folktandvårdens FoU-bokslut. Parallellt behöver mål för vetenskapligt kapital fastställas inom såväl allmän- som specialisttandvård. Det arbetet är starkt kopplat till samarbetet med Institutionen för odontologi gällande universitetstandvård, vilket pågår.

2019	Mätetal	Utfall 2018	Utfall 2019	Målvärde 2019	Målvärde FTV 2024
	Nöjd student-index	79	80	90	90
	Handledare med pedagogisk kompetens inom grundutbildning, andel		89 %	75 %	80 %

Rätt kompetens

Beskrivning

Kompetensförsörjning är vår och de flesta branschens och organisationers största utmaning under många år framåt. Vi vet att befolkningsutvecklingen, såväl nationellt som regionalt, innebär att antalet äldre ökar betydligt kraftigare än de som är i arbetsför ålder samtidigt som vi genomgår en

generationsväxling i många yrkesgrupper. En stor andel unga medarbetare innebär att många kommer att bilda familj och vara föräldralediga vilket i sin tur ökar behovet av nyanställningar. Mot bakgrund av detta är vi medvetna om att det krävs nya lösningar för att klara vår kompetensförsörjning. Vårt långsiktiga mål rätt kompetens innebär att vi har rätt volym medarbetare med rätt kompetens och att vi tillvaratar kompetensen hos våra medarbetare till rätt uppgifter. Rätt kompetens är förutsättningen för god vård, tillgänglighet och service samt en möjlighet att ge invånarna jämlik vård. Det är också förutsättningen för att skapa utrymme till konkurrenskraftiga löner, utvecklings- och karriärmöjligheter samt god arbetsmiljö. Vi klarar vår kompetensförsörjning genom fokus på - att utveckla och använda digital teknik - resursfördelning kopplad till tandhälsa - uppgiftsväxling och arbetsfördelning- ständig utveckling av vårt arbetsgivarvarumärke genom att bland annat tydliggöra och utveckla vår kultur.

Uppföljningskommentar

Vi mäter vårt arbete mot målet "Rätt kompetens" genom:

Upplevelsen av stress, som är en viktig parameter för att följa hur den organisatoriska och sociala arbetsmiljön fungerar på våra arbetsplatser. Målet mäts genom en fråga i det frågeformulär som är kopplat till hälsoprofilerna. Målet för 2019 har varit att öka andelen som inte upplever stress i arbetet från 78 procent till 80 procent. Resultatet av årets mätning visar att andelen minskat till 75 procent, vilket betyder att vi inte nått vårt mål.

Sjukfrånvaron har haft en nedåtgående trend under hela året, men gick upp under november månad, vilket gjorde att sjukfrånvaron för året landade på 6,2 procent dvs 0,1 procent lägre än 2018, vilket innebär att vi inte fullt ut nådde målet på 5,9 procent.

Andelen tandhygienister per tandläkare ligger kvar på samma nivå som 2018, det vill säga 0,71, vilket innebär att årets mål uppnåtts.

Attraktiv arbetsgivare - Målet mäts genom en fråga i den vartannat år återkommande medarbetarenkäten. Resultatet av mätningen 2019 visar att 81 procent av dem som besvarat enkäten rekommenderar Folktandvården som arbetsgivare. Vi har nått målet och ligger kvar på samma höga nivå som vid mätningen 2017.

En sammanfattning av kompetensförsörjningsläget under året som gått visar att tillgången på tandläkare varit god förutom på kliniker i landsort och då särskilt i Skaraborgsområdet där det i nuläget finns behov av 26 fler tandläkare.

Tandhygienistsituationen har varit mycket ansträngd i hela regionen och för närvarande saknas 44 tandhygienister fördelade på 35 kliniker.

Tillgången på tandsköterskor har varit i balans förutom i Göteborg med omnejd, för närvarande saknas 23 tandsköterskor fördelade på 18 kliniker.

Behov av fler specialisttandläkare har funnits på samtliga specialisthus. I nuläget saknas mellan 12–14 specialister och svårast är situationen på specialisthusen i Uddevalla och Skövde.

Förutom de prioriterade uppdragen i affärsplanen har en rad aktiviteter

vidtagits för att stärka och säkra kompetensförsörjningen på såväl kort som lång sikt, framförallt har fokus varit på:

- fler utbildningsplatser för tandhygienister och tandsköterskor. Aktiviteterna har gett gott resultat, positivt besked har lämnats av Universitetshögskoleämbetet (UHÄ) om uppstart av tandhygienistutbildning på Karlstads universitet från och med hösten 2020, Myndigheten för yrkeshögskolan (MYh) har efter flera ansökningsomgångar från Folk tandvården beviljat fler utbildningsplatser till tandsköterska i Göteborg med start 2021.
- fortsatt styrning av ST-platser för att säkerställa att platserna har en tydlig koppling till vårt kompetensförsörjningsbehov.
- marknadsföring av oss som arbetsgivare på tandvårdsutbildningar och mässor både regioninternt som nationellt.
- praktikplats till tandläkare med utbildning från tredje land för att erhålla svensk legitimation.
- samverkan mellan kliniker och verksamhetsområden som innebär att medarbetare på kliniker med god bemanning tjänstgör på kliniker med bristsituation.
- pensionerade medarbetare anställda för timtjänstgöring
- förstärkning genom anställning av studentmedarbetare från tandvårdsutbildningar.

Positivt att nämna är att den externa personalomsättningen (exklusive pensionsavgångar) även under 2019 fortsatt att minska och landade 6,5 procent i förhållande till 6,6 procent 2018. Även antalet återvändare, det vill säga tidigare anställda som återvänder till Folk tandvården, har haft en positiv utveckling och ökat från 30 till 39. Framförallt har antalet tandläkare som återvänder ökat (från 3 till 12). Även antalet externt rekryterade har ökat i förhållande till 2018, från 233 till 291. Ökning har skett i samtliga tandvårdsyrken det vill säga specialisttandläkare, tandläkare, tandhygienister och tandsköterskor. Störst har ökningen varit i gruppen tandsköterskor, från 103 till 156.

2019	Mätetal	Utfall 2018	Utfall 2019	Målvärde 2019	Målvärde FTV 2024
	Andelen medarbetare som inte upplever stress i arbetet	78%	75%	80%	85%
	Arbetsorganisation - tandhygienister/tandläkare, ATV	0,7	0,7	0,7	1
	Attraktiv arbetsgivare - Många ambassadörer		81%	81%	85%
	Hälsa -andel sjukfrånvaro	6,3%	6,2%	5,9%	5,5%

Redovisning av sista handsansvar

Enligt överenskommelserna för tandvård mellan tandvårdsstyrelsen och respektive hälso- och sjukvårdsnämnd ska ett sistahandsansvar gälla för Folktandvårdens verksamheter. Uppdraget är generellt och innebär sammantaget att Folktandvården ska kunna erbjuda alla invånare i Västra Götaland regelbunden tandvård och att patienter ska ha möjligheter att välja klinik och behandlare inom Folktandvården så långt detta är möjligt.

Den sammanlagda ersättningen för uppdraget 2019 är 51,2 miljoner kronor. I beställningsunderlaget fördelas ersättningen så att 39,9 miljoner kronor avser allmäntandvård och 11,3 miljoner kronor specialisttandvård.

Ersättningen är en kapiteringsersättning som är lika för samtliga nämnder. Nivån grundas på den utredning och rekommendation Västra Götalandsregionen lämnade 2009. För 2019 är ersättningen 30,30 kr per invånare (2018: 30:04). Rekommenderad omfattning av uppdraget och ersättningsnivå har tillämpats i överenskommelser mellan tandvårdsstyrelsen och nämnderna sedan 2010.

Inom allmäntandvården fördelas ersättning i huvudsak direkt till klinik som en kapiteringsersättning utifrån antal invånare i klinikernas upptagningsområde. Inom specialisttandvården fördelas ersättningen per specialitet. Vid fördelning av resurser tas hänsyn till specialitetens omfattning av uppdraget sista utpost.

Genomförande av uppdrag för förvaltning och klinik kan i huvudsak grupperas i följande fyra underrubriker:

- *Jourverksamhet*: För varje allmäntandvårdsklinik finns ett jouruppdrag, som ska anpassas efter bedömt behov inom egenverksamheten och utifrån invånare i upptagningsområdet och deras speciella behov. Ersättning lämnas för merkostnad i risk för outnyttjad vårdtid med 20 minuter per vård dag och klinik. Kvälls- och helgjour bedrivs i Göteborg, Borås, Uddevalla och Skövde. Ersättning lämnas för merkostnad i lokalanpassning, kompetens och personalförsörjning. Specialisttandvården har dagjour inom samtliga kliniker, som även innefattar samordning mellan specialisthusen vid semestertider. Störst är behovet av dag- och bakjour inom käkkirurgi, sjukhustandvård och pedodonti. Ersättning lämnas för merkostnad i kompetensförsörjning och extra bemanning.
- *Sista utpost*: Omfattar vård och behandling av patienter som söker vård vid ett stort antal vårdinrättningar utan att bli av med sina besvär. Ofta berörs käkkirurgi, endodonti, bettfysiologi och oral kirurgi av dess remisser. Patientgruppen kräver ofta mertid och sonderande behandlingar som sällan omfattas av tillgängliga ersättningssystem. Ersättning lämnas för denna merkostnad. Sista utpost avser även tandvård för patienter i livets slutskede. Vården efterfrågas ofta av sjukvården och patienten kan sällan själv värdera betydelsen. Ersättning lämnas för merkostnad i vård som inte kan debiteras eller är ersättningsbar i tillgängliga ersättningssystemen.
- *Kapacitets- och kompetenssäkring*: Folktandvården ska ha kapacitet för att kunna erbjuda tandvård till alla barn, ungdomar och unga vuxna, samt särskilda patientgrupper som bor i Västra Götaland. Ersättning lämnas för merkostnad i drift och planering för lokalkapacitet, lokalanpassning och utrustning för tillgänglighet och säkerhet, arbetstidsanpassning, kompetensförsörjning, poolverksamhet och tillfällig bemanning.

• *Tandvårdsbehov vid social utsatthet och ekonomiska svårigheter:* Ingen ska nekas nödvändig tandvård på grund av osäker betalningsförmåga. Uppdraget innebär att vårdbehov ska prioriteras före säkring av ekonomisk ersättning. Ersättning lämnas för avskrivna patientavgifter. År 2019 avskriver Folk tandvården 8,3 miljoner kronor i osäkra patientavgifter (2018: 7,9), vilket är en ökning med 0,4 miljoner kronor jämfört med föregående år. Avskrivningen motsvarar 0,7 procent av försäljningen (2018: 0,6)

Anpassning till asyl- och flyktingsituationen

Under 2019 har Folk tandvården haft möjlighet att avropa 15 mnkr för att finansiera merkostnaden inom den fria tandvården för nyanlända personer i åldern upp till och med 24 år. Den fria barn och ungdomstandvården finansieras i huvudsak inom allmäntandvården via en kapiteringsersättning som fördelas till klinikerna utifrån var barnen och ungdomarna är listade. Specialisttandvård finansieras dels via anslag dels via prestation.

Av det tilldelade verksamhetstillskottet 2019 har 88 procent, motsvarande cirka 13,2 miljoner kronor, fördelats direkt till allmäntandvårdsklinikerna. Det har skett som förstärkt kapiteringsersättning 0–24 år och ersättning för lokala hälsopromotionsinsatser. 2,8 mnkr, motsvarande 11 procent av tillskottet har använts för att täcka merkostnad i specialisttandvård inom pedodonti, ortodonti och narkostandvård. Cirka 0,1 mnkr av tillskottet, har använts för förvaltningsgemensamma insatser i form av driftsstöd, helpdesk, utbildning och handledning.

Verksamhetstillskottet fördelning	2019
Insats:	mnkr
Förstärkt barnpeng; till kliniker, fördelas efter befolkning, SCB "Nya i Sverige senaste 2 åren"	13,1
Specialisttandvård, framför allt merkostnad pedodonti, ortodonti och narkostandvård	1,7
Stöd&service; kunskapsstöd, help-desk mm	0,1
Lokala insatser, bemanning/handledning; merkostnad till klinik ef avrop	0,1
Summa	15,0